

אוכל, ואילו המים בטלו ברוב הציר.⁽⁹⁾

אמר רבי ירמיה:

לא שנו שעל ידי השקה טהור הציר **אלא לטבול בהן את פיתו**, אבל ליתן את הציר בקדירה שיש בה מים — לא, ומשום שמצא מין את מינו וניעור. כלומר, אף שמיעוט המים בטלו מתחילה ברוב שלא ייטמאו, מכל מקום כשנצטרף להם המים שבקדירה ורבו המים על הציר, חזרו המים ונטמאו.

יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא! אמר תמה ליה אביי:

וכי טומאה שבטלה חזרה וניעורה?!

אמר ליה רב דימי לאביי: ואת לא תסברא שטומאה, אף שבטלה, הרי היא חוזרת וניעורה?!

והתנן במסכת תרומות [ה ב]:

סאה תרומה טומאה שנפלה ונתערבה

לתוך מאה סאה של פירות חולין טהורין, ועדיין לא הוכשרו לקבל טומאה על ידי ביאת משקין עליהן,

[נתבואה של תרומה בשיעור סאה בטלה בכמות של מאה סאין חולין. אך תיקנו חכמים, מפני הפסד כהן, שצריך להוציא מהתערובת תבואה בשיעור של תבואת התרומה שנתערבה, וליתנה לכהן. ואסור לאכול מכל התערובת קודם הרמת הסאה.

ונחלקו רבי אליעזר וחכמים מה דינה של אותה סאה תרומה כאשר התרומה שנפלה לתוך התערובת היתה טמאה].

רבי אליעזר אומר: תירום, יוציא מהתערובת סאה אחת, והיא תרקב.

וטעמו של רבי אליעזר: לפי ש"אני אומר", היא סאה שנפלה, היא סאה שעלתה. כלומר, דין ההתייחסות לסאת התבואה שהעלה מתוך התערובת הוא כמו לתרומה ודאית. ולכן הוא נותן לה דין טומאה כדין תרומה טמאה.

וחכמים אומרים: תעלה, תיבטל התרומה הטמאה בתערובת, ותיאכל עם שאר התבואה שהיא חולין.

אבל, כדי שהתרומה הטמאה לא תטמא את שאר התבואה, צריך שיאכלנה באופן שלא יהיה מגע מים, כגון שיאכל את החטים כשהם ניקודים, יבשים ללא משקין, או קליות, שחטים קלויות גם הן יבשות, או תילוש העיסה של הקמח במי פירות, שאינן משבעה משקין המכשירין לקבל טומאה, או תתחלק העיסה לעיסות קטנות, ובלבד, דהיינו, ובתנאי שתהא החלוקה לעיסות קטנות באופן שלא יהא במקום אחד שיעור כביצה מהתרומה הטמאה, שהוא השיעור הראוי לטמאות טומאת אוכלין.

ותני עלה, ושנינו על משנה זו בברייתא: **אותן חולין שנשארו לאחר שהעלה מהם את הסאה,**

לרבי אליעזר, מה תהא עליהן?

9. [יש לעיין: לפי מה שנתבאר בהערה לעיל לשיטת התוספות, דמה דלא מהני השקה כשרובו

עתה אליה, ועל ידי כך היא נייעורה ואינה בטילה ברוב.

ומכאן מביא רב דימי סייעתא, דאמרינן טומאה שבטלה חוזרת ונייעורה. ולכן, מצטרפים גם המים שבקדירה אל הציר שמעורבת בו טומאה, והטומאה שהתבטלה ברוב, חוזרת ונייעורה.

אמר ליה אביי לרב דימי: וכי **אם** מצינו **שטומאה עוררת טומאה**, כדאמרינן הכא, שהתרומה הטמאה שכבר בטלה חוזרת ונייעורה ותטמא, על ידי שמצאה טומאה אחרת, האם גם נאמר **שטהרה עוררת טומאה**? הרי המים שבקדירה הם טהורים, ומדוע הינך סובר שהמים האלו הטהורים יעוררו את הטומאה שבמים הבלועים בתוך הציר.

איתיביה לרבי ירמיה, שאמר, אף על פי שבטלה הטומאה ברוב, מכל מקום מצא מין את מינו ונייעור, ממה ששינונו במסכת פרה [ט ז]:

אם היה **אפר** פרה אדומה **כשר** להזיית טמאי מתים שהוא מטמא במגע ובמשא, (1) **שנתערב באפר מקלה** [סתם אפר] **הולכין אחר הרוב לטמא**, שאם רובו אפר כשר הרי הוא מטמא, ואם רובו אפר מקלה אינו מטמא —

ומבואר, **דאי רובא אפר מקלה לא מטמא**,

והיינו, האם כשם שרבי אלעזר סובר שאותה סאה שהורמה היא הסאה שנפלה, כך הוא גם סובר ששאר התבואה היא בודאי טהורה?

וקאמר: **יאכלו נקודין או קליות, או ילושו במי פירות, או יתחלקו לעיסות, ובלבד שלא יהא במקום אחד כביצה.**

ואמר על כך **עולא:** מה **טעם** יש להזהר שלא יאכל הפירות באופן שיכול לבא לידי טומאה? והרי לרבי אליעזר אמרינן שהסאה שהורמה היא תרומה והשאר חולין, ולא איכפת לן בטומאתם.

ומפרש: **גזירה שמא יביא קב חולין טמאים ממקום אחר, שנטמאו, ורוצה לטהרם, ויקח גם קב חולין ועוד משהו ממינן זה, דהיינו, מהתבואה שנפלה לתוכה התרומה הטמאה, ויערבם יחד, כי סבר האי גברא, איבטלינהו ברוכא!** שהרי הקב מתבטל בקב ועוד תוספת, לפי שהוא רב ממנו.

ואולם, **כיון דאיכא האי משהו, היות ובתבואה שנפלה לתוכה התרומה, מעורב חלק קטן שהוא תרומה טמאה שנתערבה בפירות והתבטלה בתוכם, הרי מצא מין את מינו, ונייעור!**

כי עכשיו, כאשר מתערב כאן קב חולין טמאים, מוצאת התרומה הטמאה את הטומאה האחרת של קב החולין, ומצטרפת

טעם ביטול ברוב ומשום ששם אוכל על כל התערובת, אם כן, אף שבטל הביטול, מכל מקום השקה אין כאן].

1. על פי לשון רש"י שכתב בד"ה ואי אמרת:

ציר הוא רק משום ביטול ברוב, אם כן, כיון שאתה אומר "מצא מין את מינו ונייעור" ונתבטל הביטול אם כן, חזרה גם ההשקה לטהרו, וכמו אילו היה רובו מים! והניחא לפי מה שנתבאר בדעת רש"י דהשקה אינה מועילה למים אף בלי

ומשנינן: **הא איתמר עלה** [אכן שנינו]: **אמר רבי יוסי ברכי חנינא: טהור מלמא במגע, אבל מטמא במשא** דטומאה כמאן דאיתיה דמי.

ואכתי מקשינן: **והאמר רב חסדא: בשר נבילה בטילה בשחווטה**, כגון שנתערבה חתיכה אחת של נבילה בשתי חתיכות של שחווטה, הרי הנבילה בטלה, כי מין בשאינו מינו הוא, כיון שאי אפשר לשחווטה

ואי אמרת: טומאה המתבטלת ברוב לא בטלה לגמרי, אלא כמאן דאיתיה דמי, עד שאתה אומר: אם מצא את מינו הרי הוא נייעור, אם כן, תיקשי:

כשנתבטל האפר הכשר ברוב אפר מקלה, נהי דבמגע לא מטמא ומשום שכשנגעו אומרים: ברובו נגע שאינו מטמא, מכל מקום לטמא במשא [שאפר פרה מטמא בין במגע ובין במשא], שהרי בהכרח נשא גם את האפר המטמא שבתערובת! (2)

מקובצת השלם בשם תוספות חיצוניות, וברא"ש פרק גיד הנשה סימן לו, ובכסף משנה אבות הטומאות א יז, ובשערי ישר שער ג פרק ז וח, ובראשית בכורים כאן, ובקהלות יעקב כאן.

ב. דעת התוספות כאן בד"ה נבילה, שכל זה אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא מועיל ביטול ברוב אפילו בטומאת משא. ובשערי ישר שער ג פרק ז בד"ה ולפי"ז, כתב בתוך דבריו, דמדברי הרא"ש בפרק גיד הנשה סימן לו נראה שהוא מדאורייתא, ראה שם.

ג. הקשו התוספות בד"ה נבילה: אם כן, כשנתערב חד בתרי האיך מותר לאכול הכל [כמו שהוכיחו], והרי ממה נפשך אוכל את האיסור, וכשם שבמשא מטמא כך יש לאסור באכילה את כל התערובת!?

ותירצו — על פי הבנת הקהלות יעקב סימן כב — דעל כל פנים בשעת כל מעשה ומעשה אינו ודאי שעכשיו עביד איסורא, וכי האי גוונא דינא הוא דליזיל בתר רובא, אבל במשא כשנושא הכל ביחד, הרי ברור שאותה מעשה מטמאתו. [וראה שם שהקשה: הא תינח תערובת יבש ביבש, אבל תערובת לח בלח דלכולי עלמא "יש בילה", היכי שרי על ידי ביטול, הא כל משהו ומשהו שאוכל ודאי קאכיל חלק איסור שבו, וחצי שיעור איסור מן התורה, וראה שם

וקיימא לן דמי חטאת ואפר חטאת מטמאין, ומשמע שאפר לבד אף הוא מטמא. ואולם הרש"ש כתב: במיעוט בקיאותי לא מצאתי שיהא אפר לבד מטמא, וכן נראה מהרמב"ם בהקדמתו לסדר טהרות, שכתב, שאפר פרה אדומה כאשר נתערב במי המעיין, יטמא בהן.

וכן דקדקו הרש"ש שם ובשערי ישר שער ג פרק ז מלשון הרמב"ם — פרה טו ד — בעניננו: אפר פרה שנתערב באפר מקלה וקידש בכולן, אם היה הרוב. ולכן כתב הרמב"ם שקידש בכולן, משום שאפר לבד אינו מטמא.

2. א. כמו כן מבואר בהמשך הסוגיא לענין נבילה שנתערבה ברוב שחווטה, דבמגע אינה מטמאת ובמשא מטמאת, אם טומאה כמאן דאיתיה דמי. וכן הוא להלכה וכמו שפסק הרמב"ם בפרה טו ד, ובשאר אבות הטומאות א יז.

ואולם בפשוטו הדבר צריך ביאור, הרי אף במגע דומיא דמשא שנגע בכל האפר או בכל החתיכות כאחת יש לטמא אם טומאה כמאן דאיתיה, ובמשא דומיא דמגע שלא נשא את כולן כאחת, יש לנו לטהר משום שאת רובו נשא, ואין כאן חילוק לכאורה בין מגע למשא! וענין זה רחב מאד, וראה בתוספות בד"ה נבילה, ובשיטה

שתיעשה נבילה. (3)

הרי מבואר שנבילה בטלה מלטמא, והרי נבילה מטמא במשא, ואם אתה אומר שטומאה כמאן דאיתיה דמי, נהי דבמוגע לא מטמא שאם נגע באחת מן החתיכות הרי הוא טהור בודאי, ומשום שאנו אומרים בשחוטה נגע, מכל מקום לטמא במשא כשנשא כל החתיכות, שהרי בהכרח נשא גם את הנבילה! ?

אמר להו: (4) אתון, בדרכי חסדא מתניתו לה. כלומר, אתם שונים את דברי רב חסדא כמימרא בפני עצמה, ולכן הוקשה לכם: כיון שאמורא הוא צריך הוא לפרש את דבריו, ואילו רב חסדא לא חילק בין מגע לבין משא, ומשמע, שאף במשא אינו מטמא. ואולם:

אנן, בדרכי חייא מתנינן לה, אנו שונים את דברי רב חסדא על דברי רבי חייא:

תני רבי חייא: נבילה ושחוטה בטילות זו

בזו, ועל זה אמר רב חסדא: שנבילה היא שבטלה בשחוטה ולא שחוטה בנבילה. ומאחר שתנא אמרה, אין הוא צריך לפרש דבריו, ואיתמר עלה דרבי חייא: אמר רבי יוסי ברבי חנינא: טהור מלטמא במוגע, אבל מטמא במשא. (5)

ואכתי מקשינן ממשנתנו: והא תנן: רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהמה גסה ששפעה חררת דם, הרי זו תקבר ונפטרה מן הכבודה, ותני רבי חייא: אינה מטמאה לא במוגע ולא במשא ומשום ביטול ברוב וכדאמר רבי יוחנן לעיל –

ואי אמרת טומאה כמאן דאיתיה, אם כן, נהי דבמוגע לא מטמא, תטמא במשא! ?

אישתיק! (6)

אמר ליה: (7) דילמא שאני הכא, דהויא לה טומאה פרוחה.

אמר ליה: הניחא לבר פרא דאמר: טומאה

והואיל ואי אפשר לרוב להיות כמועט הוי מין בשאינו מינו, ולא אזלינן בתר בטיל, דאף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה הוי מין בשאינו מינו. רש"י במנחות כג א.

4. אולי רבי ירמיה בעל המימרא הוא האומר.

5. נתבאר על פי מים קדושים.

6. אולי רבי ירמיה בעל המימרא הוא השותק.

7. כן גרס הב"ח, אך לא נתבאר מי האומר. ובשיטה מקובצת כתב, דרבינו גרשום לא גריס "אמר ליה".

ישובו. וראה גם בשערי ישר שער ג פרק ז בד"ה והנהגה.

וראה עוד בענין אכילת כל התערובת כשנתבטל בו איסור, ברא"ש פרק גיד הנשה סימן לו, ובשערי ישר שער ג פרק ז ביאר באריכות כוונת דבריו, וראה עוד בביאור דבריו בקהלות יעקב סימן כד. וראה עוד מחלוקת בזה בשולחן ערוך יורה דעה סימן קט.

3. אבל שחוטה אינה בטילה בנבילה, שאם יש שתי חתיכות של נבילה ואחת שחוטה ביניהן, אינה בטילה, ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת, אלא תולין, דשמא זו היא השחוטה, וטעמו, משום דאזיל רב חסדא בתר מבטל,

אלא לרבי יוחנן, דאמר:

אחת זו ואחת זו לא פקעה טומאתה עד כג-ב
לכלב, הא חררת הדם הרי חזיא לכלב,
ותטמא במשא, אם איתא דטומאה כמאן
דאיתיה דמי?!?

ומסקינן: אכן קשיא! (1)

גופא: בר פדא אמר: טומאה חמורה [משא]
עד לגר, וטומאה קלה [מגע] עד לכלב. ורבי

חמורה [טומאת משא נבילה] עד לגר.
כלומר, כל זמן שהיא ראויה לאכילת גר
תושב, וטומאה קלה [טומאת מגע נבילה] עד
לכלב. כלומר, אפילו נפסלה מאכילת אדם
הרי היא מטמאה במגע אבל לא במשא עד
שתיפסל אפילו מאכילת כלב —

הא חררת הדם ודאי לא חזיא לגר, ואכן יש
לומר שמטעם טומאה סרוחה אינה מטמאה
במשא, ואילו במגע אינה מטמאה משום
שאנו אומרים שבדם הלידה נגע שהוא
הרוב. (8)

היוצא עמה. וקשה, שהרי בסוגייתנו מבואר
שהכל אחד?! [והטעם שהוצרך הרמב"ם לדין
ביטול ברוב, הוא משום שהרמב"ם פסק שם
בהלכה יג "בשר נבילה שנפסד והבאיש ונפסל
מלאכול הכלב טהור", והיינו שהוא סובר "עד
לכלב", ואם לא משום ביטול ברוב, הרי חזיא
לכלב].

והכסף משנה בשם מהר"י קורקוס בה"ז
שם כתב ליישב [על פי הבנת הקהלות יעקב
סימן כג], שיש חילוק בין תערובת לח בלח
לתערובת יבש ביבש, כי בתערובת לח בלח
נתמזג הכל ונעשה דבר חדש. ואף שבסוגייתנו
לא חילקו בזה, מכל מקום הרי מסיק הגמרא
ב"קשיא" ולא ב"תובתא", והחילוק הוא כמו
שכתב מהר"י קורקוס, וכמובא שם בשם מרכבת
המשנה.

ומיהו בשערי ישר שער ג פרק ז הקשה,
שהרי לעיל בעמוד א מבואר, דאפר פרה
שנתבטל באפר מקלה — טומאתו כמאן דאיתא
דמיא ומטמא במשא, וכן פסק הרמב"ם,
ומלשונו נראה שכבר קידש את האפר במי
החטאת, וטעמו, משום שאפר פרה אינו מטמא
— וכמו שהעיר הרש"ש הובא בהערות לעיל
— ואם כן, הרי זה תערובת לח בלח, ומכל

8. נתבאר על פי רש"י. והיינו, דאף למאי
דאמרינן השתא, צריכים אנו לדברי רבי יוחנן
שביאר את הטעם משום ביטול ברוב, כי
לטומאה קלה דמגע השיעור הוא עד לכלב, ורק
משום ביטול ברוב — דהיינו, שנקטינן שברוב
הטהרה נגע — הוא טהור.

אך התוספות מפרשים, דכל טומאת נבילה
בין למגע ובין למשא מיקרי "טומאה חמורה",
ו"טומאה קלה" היא טומאת אוכלין למנות בו
ראשון ושני. ולפי שיטתם כתבו, דרבי יוחנן
שאמר את הטעם משום ביטול ברוב לשיטתו
הוא, שהוא סובר בטומאת נבילה "עד לכלב",
אבל לבר פדא הסובר שטומאת נבילה בין למגע
ובין למשא הוא עד לגר, באמת אין צריך את
הטעם דביטול ברוב.

1. האחרונים נתקשו בשיטת הרמב"ם, שפסק
גבי אפר פרה שנתערב באפר מקלה, וגבי נבילה
שנתערבה בשחוטה, שאין הביטול מועיל אלא
למגע אבל לא למשא. ואילו גבי חררת דם כתב
הרמב"ם [שאר אבות הטומאות א טז]: בהמה
ששפעה חררת דם אף על פי שנפטרה מן
הבכורה, אינה מטמאה לא במגע ולא במשא עד
שיהיה בה צורת נפל, לפי שהיא בטילה ברוב